Selgitus, mis on lisatud avalikule konsultatsioonile seoses üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise läbivaatamisega

Käesolev selgitus käsitleb komisjoni teatise „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga“ (edaspidi „üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatis“) läbivaatamisettepaneku eesmärki ja ulatust. Selgitus on lisatud läbivaadatud üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi üle peetavale avalikule konsultatsioonile, mis kestab 8 nädalat.

Kodanikel, organisatsioonidel, äriühingutel ja riigiasutustel palutakse esitada oma seisukohad komisjoni läbivaadatud üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise eelnõu kohta. Lisaks konsulteerimisele korraldatakse liikmesriikidega kohtumine, et koguda nende tagasisidet läbivaadatud üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi kohta.

Sidusrühmadel palutakse esitada oma märkused elektroonilisel kujul ja nad peaksid selgelt märkima, kas nende vastus on konfidentsiaalne. Sel juhul tuleks esitada ka vastuse mittekonfidentsiaalne versioon, mille võib avaldada konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil. Täielikud kontaktandmed on esitatud avaliku konsultatsiooni lehel.

1. Taust

Üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad projektid võivad anda olulise panuse liidu strateegiliste eesmärkide saavutamisse, eelkõige tänu nende positiivsele ülekanduvale mõjule. Üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad projektid võivad aidata koondada liikmesriike ja sidusrühmi kogu liidus, et saada üle olulistest turutõrgetest või süsteemsetest puudustest ja ühiskondlikest probleemidest, mida ei ole võimalik muul viisil lahendada.

Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatises,[1] mis võeti esmakordselt vastu 2014. aastal, on komisjon sätestanud tingimused, mille alusel võib üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide elluviimiseks antavat riigiabi pidada aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks.

2019. aastal algatas komisjon 2012. aasta riigiabi ajakohastamise paketi toimivuskontrolli[2] raames üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise hindamise, et hinnata, kas eeskirjad on endiselt eesmärgipärased. Tulemused näitasid, et eeskirjad toimivad põhimõtteliselt hästi, kuid vajaksid hilisemaks perioodiks mõningaid konkreetseid kohandusi.

Komisjon avaldas 11. detsembril 2019 Euroopa rohelise kokkuleppe teatise, milles on visandatud poliitika, mille eesmärk on muuta Euroopa 2050. aastaks maailma esimeseks CO_2-neutraalseks maailmajaoks. Euroopa rohelise kokkuleppe täitmiseks on vaja kõigi sektorite meetmeid.

Lisaks esitati 19. veebruaril 2020 Euroopa digitaalarengu strateegia, mille eesmärk on muuta digiüleminek inimeste ja ettevõtjate jaoks toimivaks ning aidata samal ajal saavutada 2050. aastaks seatud kliimaneutraalse Euroopa eesmärke.

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620(01)
[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_182

Selline kahekordne üleminek rohelisele ja digitaalsele majandusele nõuab ka kehtivate riigiabi eeskirjade ühtlustamist.

Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kehtivusaeg lõpeb 2021. aasta lõpus[3]. Uus üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatis on kavas vastu võtta 2021. aasta teisel poolel.

2. Läbivaadatud üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi teksti kavandatavad muudatused

Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise läbivaatamisel tuginetakse suures osas nimetatud teatise hindamise, sealhulgas sihtkonsultatsiooni ja avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tulemustele, tõenditele ja andmetele kõigi toimivuskontrolliga[4] hõlmatud eeskirjade kohta ning komisjoni kogemustele, mis tulenevad tema praktikast, eelkõige kolmest üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide otsusest teadusuuringute ja innovatsiooni kohta (ühest otsusest mikroelektroonika kohta, mis kiideti heaks 2018. aasta detsembris, ja kahest otsusest akude väärtusahela kohta, mis kiideti heaks vastavalt 2019. aasta detsembris ja 2021. aasta jaanuaris). Lisaks tuleb teatist ajakohastada, et võtta arvesse uusi olulisi poliitilisi prioriteete, nagu roheline kokkulepe ja digitaalarengu strateegia.

Hindamistulemuste põhjal peetakse üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatist üldiselt eesmärgipäraseks. Eelkõige on see osutunud sobivaks vahendiks, et hõlbustada oluliste piiriüleste, integreeritud ja koostööprojektide tekkimist strateegilistes väärtusahelates, mis edendavad üleeuroopalist huvi.

Sellega seoses näib, et üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide hindamise varasemate sektoripõhiste eeskirjade asendamine spetsiaalsete ja valdkondadevaheliste suunistega on täitnud oma eesmärgid, milleks on selgitada üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide jaoks antava riigiabi abikõlblikkuse ja kokkusobivuse kriteeriume ning suurendada komisjoni hinnangu prognoositavust.

Ehkki üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandiga 2014. aasta teatist suures osas ei muudeta, vaadatakse teatis läbi, keskendudes järgmistele valdkondadele.

<u>Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide avatus ja kaasavus</u>

Näib, et olemasolevad rahastamiskõlblikkuse nõuded (nt minimaalne liikmesriikide arv, et projekt kvalifitseeruks üleeuroopalist huvi pakkuvaks tähtsaks projektiks) ja positiivsed näitajad (nt üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti avatus) ei ole piisavad tagamaks, et üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide kavandamine toimub täiesti avatud ja kaasaval viisil.

Seetõttu tundub asjakohane osalevate liikmesriikide miinimumarvu veidi suurendada, säilitades samas võimaluse väiksema arvu liikmesriikide kaasamiseks, kui see on põhjendatud projekti laadiga, ning nõuda, et kõigil huvitatud liikmesriikidel oleks tegelik võimalus osaleda loodavas üleeuroopalist huvi pakkuvas tähtsas projektis (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punktid 17 ja 18).

<u>VKEde roll</u>

[3] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1247
[4] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance/public-consultation

Kuigi kolmes üleeuroopalist huvi pakkuvas tähtsas integreeritud teadus- ja arendustegevus ning innovatsiooniprojektis, mis on alates 2014. aastast heaks kiidetud, osales mitu VKEd, ei käsitleta üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatises iseenesest VKEde konkreetset olukorda.

Arvestades VKEde erilist rolli ELi majanduses, on oluline, et VKEd saaksid üleeuroopalist huvi pakkuvates tähtsates projektides osaleda ja neist kasu saada. Võttes lisaks arvesse, et väiksemad abisummad, näiteks VKEdele, vähendavad konkurentsi põhjendamatu moonutamise ohtu, on asjakohane kehtestada selge proportsionaalse hindamise põhimõte (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 5).

Lisaks on asjakohane julgustada üleeuroopalist huvi pakkuvates tähtsates projektides osalevaid suurettevõtteid kaasama oma partneritena eri liikmesriikide VKEsid, et VKEd saaksid üleeuroopalist huvi pakkuvatest tähtsatest projektidest üha enam kasu (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkti 22 alapunkt d).

ELi praeguste prioriteetide ja strateegiate ajakohastamine

Praegune üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatis ei kajasta täielikult ELi poliitika hiljutisi arenguid, eelkõige Euroopa rohelist kokkulepet, digitaalarengu strateegiat ning tööstus- ja VKEde strateegiat.

Seetõttu peetakse vajalikuks lisada viited uuematele asjakohastele algatustele (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punktid 4, 5 ja 15).

Lisaks on asjakohane sõnaselgelt näha ette võimalus hinnata üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise alusel suuri piiriüleseid tervishoiu- või digitaalvaldkonna projekte, mis on asjaomaste strateegiate jaoks väga olulised (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 26).

Üleeuroopalist huvi pakkuvatele tähtsatele projektidele antava abi negatiivse mõju vältimine ja abi proportsionaalsuse edasine tagamine

Selleks et veelgi tugevdada üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide üleeuroopalist olemust ja tagada kooskõla ELi ühtekuuluvuspoliitikaga, on asjakohane kehtestada konkreetsed sätted ümberpaigutamistingimuste käsitlemiseks (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 49).

Tagamaks, et abi jääb proportsionaalseks juhul, kui abisaajad teenivad abi saava projekti tulemusena täiendavat puhastulu, on asjakohane lisada sõnaselge säte, mis võimaldab komisjonil taotleda asjakohaseid tagasinõudemehhanisme (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 37). Samuti on asjakohane nõuda, et abisaaja kaasrahastamismäär peab olema märkimisväärne (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 20).

Muud selgitused ja ajakohastused

Võttes arvesse toimivuskontrolli raames peetud konsultatsioonide käigus esitatud taotlusi selgituste saamiseks ning võttes arvesse praktilisi kogemusi, näib olevat asjakohane ajakohastada, veidi läbi vaadata või ümber korraldada mõned üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise sätted, eelkõige seoses järgmisega: „integreeritud projekti“ määratlus (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 13); turutõrgete, süsteemsete puuduste või ühiskondlike probleemide olemasolu (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 16); mõiste „esmakordne tööstuslik kasutuselevõtt“ määratlus (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate

tähtsate projektide teatise kavandi punkt 25); vastupidiste stsenaariumide hindamine (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 32); kumuleerumine (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punkt 36); läbipaistvus (vt üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise kavandi punktid 50 ja 51).